№ 3. Dnia 20 kwietnia 1939 r. Rok XV.

Piński Przegląd Diecezjalny

PISMO URZĘDOWE KURII BISKUPIEJ.

Treść numeru:

AKTA STOLICY APOSTOLSKIEJ.

Sacra Rituum Congregatio.

Num. Prot. P. 10/939. 34 a

1) **Pinsken**

R-mus D-nus Ordinarius Dioeceseos Pinskensis a Sanctissimo Domino Nostro Pio Papa XII humillime efflagitavit ut in singulis Ecclesiis Parochialibus, seu quasi-parochialibus, suae Dioeceseos liceat ter in hebdomada Missas cum cantu vel lectas de Requie celebrare. Sacra porro Rituum Congregatio, utendo facultatibus sibi specialiter ab ipso Sanctissimo Domino Nostro tributis, ita precibus annuit, ut in memoratis Ecclesiis unica Missa de Requie pro quolibet defuncto cum cantu, vel lecta, quando Missa cum cantu, iusta de causa, cantari nequat, ter in hebdomada celebrari possit; dummodo in utroque casu non occurrat aliquod Festum duplex primae vel secundae classis, aut Festum de praecepto etiam suppresso, nec non Feria vel Vigilia aut Octava quae sint ex privilegiatis, et praedictae Ecclesiae alio simili privilegio non gaudeant; servatis de cetero Rubricis. Praesenti Indulto ad proximum tantum quinquennium valituro.

Contrariis non obstantibus quibuscumque.

Die 15 Martii 1939.

A. Carinci S. R. C. Secretarius.

L. s.

Henricus Dante Subst.

AKTA KURII DIECEZJALNEJ.

Pisma Pasterza Diecezji.

KAZIMIERZ

z Bożego zmiłowania i Stolicy Apostolskiej łaski

BISKUP PIŃSKI

2) *Czcigodnemu Duchowieństwu Diecezji Pińskiej*

pozdrowienie i błogosławieństwo w Panu.

Nie potrzebuję Wam, Najmilsi w Panu, mówić o powadze chwili. To też w najszlachetniejszych wysiłkach, skierowanych do wzmożenia siły i obronności POLSKI ODRODZONEJ niech nigdzie Was nie zbraknie.

Kontynuując wspaniałe przykłady miłości Ojczyzny, pracy dla Niej i ofiar zarówno Duchowieństwa Świeckiego, jak i Zakonnego w dziejach Polski, i Wy, Najmilsi w Panu Bracia Kapłani, nie mniej Ją odrodzoną miłując, dajcie maximum pracy i ofiary dla wzmożenia w dobie obecnej sił moralnych i materialnych POLSKI, niezbędnych dla Jej obronności.

Przy nadchodzących Świętach Wielkanocnych wraz z czułym pasterskim błogosławieństwem ślę każdemu z Was, Najmilsi, najserdeczniejsze i najlepsze życzenia.

Oby ZMARTWYCHWSTAŁY poprzez zapanowanie w duszach ludzkich i życiu społeczeństw ideałów Królestwa JEGO dał ziszczenie „WESOŁEGO ALLELUJA"!

Dan w Pińsku, dnia 5 kwietnia 1939 r.

† KAZIMIERZ Bp.

W związku z powyższym listem Pasterskim J. E. Ks. Biskup Ordynariusz złożył osobistą ofiarę na F. O. N. w kwocie 500 zł.

Kuria Diecezjalna Pińska subskrybowała pożyczkę przeciwlotniczą na kwotę 9.000 złotych. Duchowieństwo diecezji naszej subskrybuje pożyczkę indywidualnie.

Okólniki Wikariatu Generalnego.

3) Do WW. II. MM. Duchowieństwa Diecezji Pińskiej.

Kuria Diecezjalna niniejszym poleca Wielebnym X. X. Proboszczom i Rektorom Kościołów odprawienie w dniu 3-go maja uroczystej mszy świętej z udziałem młodzieży szkolnej, wygłoszenie okolicznościowego kazania i odprawienie po skończonej mszy modłów za pomyślność Ojczyzny. Po modlitwie Wielebni Księża gorąco zachęcą wiernych do składania ofiar na Dar Narodowy 3-go Maja na cele oświatowe Polskiej Macierzy Szkolnej i sami wezmą udział w komitetach miejscowych, organizujących powyższą kwestę.

Ks. N. Tarasiewicz

Protonotariusz Apostolski, w/z Wik. Gen.

4) Synod Prowincji Wileńskiej.

Dnia 13 kwietnia 1939 roku odbył się w Wilnie Synod Prowincjonalny, w którym wzięli udział: Ich Ekscelencje Ks. Ks. Biskupi Ordynariusz i Sufragan, z ramienia Kapituły Katedralnej IM. Ks. Ks. Prałat Dr. Witold Iwicki i Kanonik Dr. Aleksy Petrani, który jednocześnie występował w charakterze Rektora Wyższego Seminarium Duchownego diec. Pińskiej, IM. Ks. Ks. Dziekani Kanonicy A. Beszta-Borowski dziekan Bielski i M. Dalecki dziekan Nowogródzki, proboszczowie IM. Ks. Ks. Prałat F. Zalewski proboszcz Topczewski i T. Grzesiak proboszcz Klecki, prefekci IM. Ks. Ks. Kanonik J. Breczko z Brześcia n/B i Ks. L. Olszewski z Bielska-Podlaskiego, oraz wikariusze IM. Ks. Ks. Wł. Grobelny z Brześcia n/B i Wł. Dadas z Nalibok.

Kronika Diecezjalna.

5) Czynności Pasterskie.

Dnia 12 marca na zakończenie rekolekcji w kaplicy szpitalnej J. E. Ks. Biskup Ordynariusz odprawił mszę św. i udzielił chorym Komunii św.

Dnia 19 marca w uroczystość św. Józefa Oblubieńca N. M. P. w kościele katedralnym celebrował J.E. Ks. Biskup Ordynariusz oraz wygłosił kazanie.

Dnia 24 marca J. E. Ks. Biskup Ordynariusz poświęcił stacje drogi krzyżowej w kościele parafialnym w Horodyszczu k/Pińska.

Dnia 25 marca w uroczystość Zwiastowania N. M. P. J.E. Ks. Biskup Ordynariusz celebrował pontyfikalnie i wygłosił kazanie w kościele katedralnym. Po sumie J. E. dokonał uroczystej instalacji IM. Ks. Prałata N. Tarasiewicza Protonotariusza Apostolskiego.

Dnia 27 marca w rocznicę śmierci ś. p. Biskupa Z. Łozińskiego J. E. Ks. Biskup Ordynariusz odprawił żałobne nabożeństwo w kościele katedralnym.

Dnia 30 marca J. E. Ks. Biskup Ordynariusz wziął udział w konferencji unijnej w Warszawie.

Dnia 2 kwietnia w Niedzielę Palmową J. E. Ks. Biskup Ordynariusz dokonał poświęcenia palm i celebrował w kościele katedralnym sumę. Podczas sumy J. E. udzielił święceń subdiakonatu oraz mniejszych alumnom Wyższego Seminarium Duchownego.

Dnia 6 kwietnia w Wielki Czwartek J. E. Ks. Biskup Ordynariusz celebrował pontyfikalnie, dokonał konsekracji Olejów św. i ceremonii umywania nóg.

Dnia 7 kwietnia w Wielki Piątek J. E. Ks. Biskup Ordynariusz celebrował w kościele katedralnym oraz dokonał przeniesienia N. S. do grobu.

Dnia 8 kwietnia w Wielką Sobotę ceremonii poświęcenia ognia i wody dokonał J. E. Ks. Biskup Ordynariusz. Podczas Mszy św. udzielił święceń kapłańskich następującym diakonom absolwentom Wyższego Seminarium Diecezjalnego: Balińskiemiu Zygmuntowi, Baradynowi Józefowi, Kołosowskiemu Grzegorzowi, Koreckiemu Edwardowi, Rogowskiemu Stanisławowi, Suwale Mieczysławowi, Śliwińskiemu Adolfowi, Świątkowi Kazimierzowi, Warchapowiczowi Władysławowi.

Dnia 8 kwietnia o godz. 11-ej w nocy J. E. Ks. Biskup Ordynariusz odprawił rezurekcję i procesję z N. S. Po skończonej jutrzni J. E. Ks. Biskup Ordynariusz celebrował pontyfikalnie Mszę św. i wygłosił kazanie.

Dnia 9 kwietnia J. E. Ks. Biskup Ordynariusz przyjmował życzenia świąteczne od Duchowieństwa, przedstawicieli władz państwowych i osób świeckich.

Dnia 13 kwietnia J. E. Ks. Biskup Ordynariusz wziął udział w Synodzie Prowincjonalnym w Wilnie.

6) Zmiany wśród Duchowieństwa diecezji Pińskiej.

Ks. Jerzy Rżecki — mianowany na stanowisko wikariusza kościoła parafialnego obrz. słow.-bizant. w Torokaniach.

Ks. Mirosław Płecan — zwolniony ze stanowiska wikariusza tegoż kościoła w Torokaniach oraz z diecezji.

Ks. Kan. Lucjan Żołądkowski — mianowany sędzią prosynodalnym.

Ks. Prof. Kazimierz Łomacki — mianowany sędzią prosynodalnym.

Ks. Prał. Dr. Witold Iwicki — mianowany czasowo pełniącym obowiązki proboszcza kościoła Podwyższenia Św. Krzyża w Brześciu n/B. i dziekana Brzeskiego.

Ks. Augustyn Nowicki — czasowo pełniącym obowiązki dziekana Prużańskiego.

Ks. Stanisław Łazar — czasowo p. o. proboszcza parafii Prużańskiej.

Ks. Kan. Jan Wasilewski — mianowany na stanowisko Wice-Oficjała Sądu Biskupiego w Pińsku.

Ks. Stanisław Ryżko — na stanowisko kapelana S.S. Urszulanek S. J. K. w Mołodowie, ze zwolnieniem ze stanowiska p. o. proboszcza parafii Horodyszcze.

Ks. Józef Karaluk — na stanowisko p. o. proboszcza w Niemirowie.

Ks. Franciszek Uliński — zwolniony na własną prośbę ze stanowiska p. o. proboszcza parafii Niemirów, z przeniesieniem w stan spoczynku.

Ks. Zygmunt Baliński, neoprezbiter, mianowany na stanowisko wikariusza kościoła katedralnego w Pińsku.

Ks. Józef Baradyn, neoprezbiter — na stanowisko wikariusza kościoła parafialnego w Rubieżewiczach.

Ks. Grzegorz Kołosowski, neoprezbiter — wikariusza kościoła w Nieświeżu.

Ks. Edward Korecki, neoprezbiter — p. o. proboszcza w Horodyszczu Pińskim.

Ks. Stanisław Rogowski, neoprezbiter — na stanowisko wikariusza kościoła Podwyższenia Św. Krzyża w Baranowiczach.

Ks. Mieczysław Suwała, neoprezbiter — wikariusza kościoła w Szereszewie.

Ks. Adolf Śliwiński, neoprezbiter — wikariusza kościoła w Stołpcach.

Ks. Kazimierz Świątek, neoprezbiter — wikariusza kościoła w Prużanie.

Ks. Władysław Warchapowicz, neoprezbiter — wikariusza kościoła w Łunińcu.

Ks. Aleksander Zieleniewski — na stanowisko p. o. proboszcza w Lemieszewiczach.

Akta Państwowe.

MINISTERSTWO SKARBU
N⁰. D. V. 8947/1/38

Warszawa, dnia 23 grudnia 1938 r. Odpis

7) Wydatki na cele kultu religijnego — kwalifikacja.

Do Sekretariatu Episkopatu Polskiego
w Warszawie

W odpowiedzi na pismo z dnia 11 maja 1938 r. Nr 2011/38 Ministerstwo Skarbu uprzejmie komunikuje, że podane pod 1-5 w załączniku tego pisma wydatki uznaje za wydatki, przeznaczone na cele kultu religijnego w rozumieniu art. XV Konkordatu, t. j. za wydatki, które mają związek ze sprawą nabycia i utrzymania przedmiotów majątkowych, użytkowanych wyłącznie przy spełnianiu czynności, należących do objawów kultu religijnego.

Ministerstwo Skarbu natomiast nie może się przychylić do poglądu Episkopatu jakoby:

a) wszystkie składki i ofiary na potrzeby kościelne (pkt. 6 załącznika),

b) opłaty i ubezpieczenia służby kościelnej (pkt. 7 załącznika),

c) wydatki urzędowe duszpasterzy na przeprowadzenie rekolekcyj, misyj parafialnych i odpustów, słuchania spowiedzi dzieci, na dojazdy do chorych, do kaplic, do szkół, do cmentarzy, na utrzymanie kancelarii parafialnej (pkt. 8 załącznika) — stanowiły istotnie wydatki na cele kultu religijnego w rozumieniu art. XV Konkordatu, a to z następujących powodów:

ad a) Nie wszystkie wydatki na składki i ofiary na potrzeby kościelne można skwalifikować jako wydatki na cele kultu religijnego, lecz wyłącznie takie, które zostają przeznaczone i obracane na podane pod 1-5 wydatki.

ad b) i c) Najwyższy Trybunał Administracyjny w orzecznictwie swem (np. w wyrokach z dnia 24/X 1928 r. L. Rej. 4404/26 i 1183/27, z dnia 29/X 1934 r. L. Rej. 7253/31) zajął stanowisko, że za wydatki przeznaczone na cele kultu religijnego mogą być uznane tylko wydatki na przedmioty kultu religijnego, a więc na koszty nabycia i używania przedmiotów majątkowych przeznaczonych do tegoż kultu, a nie wydatki osobowe, choćby związane pośrednio z tym celem.

(—) Dr. J. Lubowicki
Dyrektor Departamentu

Odpis

WYDATKI

które mają związek ze sprawą utrzymania i obsługiwania kultu religijnego w kościołach i parafiach rzymsko-katolickich:

1-o wino mszalne, opłatki, świece, kadzidło, oliwa;

2-o szaty, księgi, naczynia, sprzęty i przybory liturgiczne; ich sporządzanie, nabywanie, naprawianie, utrzymanie;

3-o kościoły, kaplice i inne budynki kościelne; ich budowanie, wykończenie, urządzenie wewnętrzne (ołtarze, organy, ławki, klęczniki, dywany, obrazy), ozdabianie, remontowanie, asekuracja, utrzymanie cmentarzy kościelnych i ich ogrodzenie;

4-o oświetlanie, ogrzewanie i oczyszczenie kościołów i kaplic;

5-o cmentarze grzebalne, ich nabywanie i utrzymywanie;

6-o składki i ofiary na potrzeby kościelne;

7-o opłata i ubezpieczenie służby kościelnej: organisty, chórzystów, zakrystiana, pomocnika zakrystiana, kalkanisty, stróża kościelnego, grabarza;

8-o wydatki urzędowe duszpasterzy na przeprowadzenie rekolekcyj, misyj parafialnych i odpustów, słuchania spowiedzi dzieci, na dojazdy do chorych, do kaplic, do szkół, do cmentarzy, na utrzymanie kancelarii parafialnej.

8) OKÓLNIK MINISTERSTWA SKARBU

z dnia 29 grudnia 1938 r. L. D. V. 8947/1/38

w sprawie zasad opodatkowania katolickich zakonów i zgromadzeń zakonnych.

Do izb skarbowych, Urzędu Wojewódzkiego Śląskiego oraz urzędów skarbowych.

Ministerstwo Skarbu w uzupełnieniu okólników: 1) z dnia 15. XII. 1933 r. L. D. V. 52697/3/33, 2) z dnia 9. I. 1935 r. L. D. V. 46603/2/34 podaje do wiadomości i stosowania zasady prawne przy opodatkowaniu katolickich zakonów i zgromadzeń zakonnych:

I. wedle art. XV Konkordatu,

II. wedle poszczególnych przepisów ustaw podatkowych.

I. Obowiązek podatkowy według Konkordatu

Art. XV Konkordatu brzmi:

„Duchowni, ich majątek oraz majątek osób prawnych. kościelnych i zakonnych podlegać będą opodatkowaniu na równi z osobami i majątkami obywateli Rzeczypospolitej oraz osób prawnych świeckich, z wyjątkiem wszakże budynków, poświęconych służbie bożej, seminariów duchownych, domów przygotowawczych dla zakonników i zakonnic, domów mieszkalnych zakonników i zakonnic, składających śluby ubóstwa, oraz dóbr i praw majątkowych, których dochody są przeznaczone na cele kultu religijnego i nie przyczyniają się do dochodów osobistych beneficjariuszów. Pomieszczenia biskupów i duchowieństwa parafialnego, oraz ich lokale urzędowe będą traktowane przez Skarb na równi z pomieszczeniami urzędowymi funkcjonariuszów i lokalami instytucyj państwowych“.

W przepisie tym mieszczą się dwie różnorodne dziedziny prawne:

Jedna z nich obraca się w ramach uprawnień podatkowych Rzeczypospolitej, jako jednego z kontrahentów Konkordatu, w stosunku do podmiotów i przedmiotów podatkowych, podlegających z mocy prawa kanonicznego i organizacji Kościoła Katolickiego zwierzchnictwu Stolicy Apostolskiej, czyli drugiego kontrahenta. W tej to wstępnej części artykułu uznaje drugi kontrahent, t. j. Stolica Apostolska, suwerenne prawo Rzeczypospolitej opodatkowania duchownych, ich majątku oraz majątku osób prawnych kościelnych i zakonnych, ale z zastrzeżeniem równości podatkowej w porównaniu z innymi osobami i majątkiem obywateli Rzeczypospolitej oraz osób prawnych świeckich. Przepis ten ma zatem zapobiec mniej korzystnemu traktowaniu Kościoła Katolickiego i duchowieństwa katolickiego oraz ich majątku w polskim ustawodawstwie podatkowym, niż innych obywateli świeckich osób prawnych.

Drugą dziedziną prawną objętą art. XV Konkordatu jest kwestia ulg podatkowych, jako wyjątek od podanej wyżej zasady wstępnej.

Postanowienia art. XV Konkordatu zawierają jedynie zwolnienia o charakterze rzeczowym, a nie osobowym, na co wskazuje treść tegoż artykułu, który określa wyłącznie przedmioty zwolnień podatkowych według ich celu lub przeznaczenia, a nie według osoby właściciela, stanowiąc — jak to już wyżej podkreślono — zasadę, że ze względu na osobę właściciela żadne ulgi podatkowe osobom duchownym i zakonnym nie przysługują. Przez wyrażenie „seminaria duchowne“ należy więc

rozumieć nie budynki będące własnością seminariów, lecz budynki na seminaria zajęte.

Również przewidziane w tym artykule zwolnienia od opodatkowania „dóbr i praw majątkowych, których dochody są przeznaczone na cele kultu religijnego i nie przyczyniają się do dochodów osobistych beneficjariuszów", noszą charakter zwolnień rzeczowych. Przez wyrażenie „dobra i prawa majątkowe" — osób prawnych kościelnych i zakonnych — należy rozumieć grunty, budynki, przedsiębiorstwa, kapitały i inne prawa majątkowe, należące do tych osób.

Judykatura Najwyższego Trybunału Administracyjnego (wyroki z dnia 29. X. 1934 r. L. Rej. 7253/31, z dnia 24. X. 1928 r. L. Rej. 4404/26 oraz z dnia 4.X. 1933 r. L. Rej. 8778/31) ustaliła, że warunek, od którego art. XV Konkordatu uzależnia zwolnienie, będzie spełniony, o ile:

a) dochody z owych źródeł będą przeznaczone wyłącznie na cele kultu religijnego w ścisłym tego słowa znaczeniu,

b) a dochody nie przyczyniają się do osobistych dochodów beneficjariuszów.

Przez wyrażenie „na cele kultu religijnego" należy rozumieć przeznaczenie dochodów na majątek zwany „pro fabrica ecclesiae" (c 1182, 1183), t. j. majątek przeznaczony na utrzymanie w dobrym stanie budynku kościelnego i na wydatki połączone z odprawianiem nabożeństwa (c 717 § 2, 1183, 1356, 1475, 1481; patrz również ks. dr I. Grabowski — Prawo kanoniczne 1927, str. 482—483).

Zużycie choćby części przez duchownych bądź osoby prawne kościelne i zakonne na osobiste potrzeby beneficjariuszów, a więc np. utrzymanie osób duchownych lub zakonnych, utrzymanie młodzieży zakonnej — nie jest zużyciem dochodu na cele kultu religijnego w rozumieniu art. XV Konkordatu i w swej konsekwencji nie powoduje zwolnienia dochodów z dóbr i praw majątkowych osób prawnych kościelnych lub zakonnych.

Zasadę tę potwierdza wyrok N. T. A. z dnia 30 maja 1938 r. L. Rej. 900/36, (ok. Min. Sk. z dnia 11 sierpnia 1938 r. L. D. V. 20719/3/38 Dz. Urz. Min. Sk. Nr 23, poz' 588) stanowiący, że cel kształcenia przyszłych kapłanów lub cel prowadzenia seminarium duchownego, na który są obracane dochody, nie jest celem kultu religijnego w sensie art. XV Konkordatu i nie uzasadnia zwolnienia podatkowego, oraz wyrok z dnia 12 maja 1938 r. L. Rej. 5947/36 (ok. Min. Sk. z dnia 14 czerwca 1938 r. L. D. V. 14204/3/38, Dz. Urz. Min. Sk. Nr 18, poz. 452).

Warunkiem uzyskania zwolnienia podatkowego poszczególnych dóbr i praw majątkowych jest, aby dochód z tych dóbr i praw majątkowych, t. j. z poszczególnych źródeł, odpowiadał podanym wyżej pod a) i b) warunkom zwolnienia. Każde zatem dobro i prawo materialne lub zespół dóbr i praw majątkowych należy traktować dla oceny warunków zwolnienia oddzielnie.

Jeśli zatem zgromadzenie zakonne lub zakon posiada kilka dóbr i praw majątkowych (źródeł dochodu), zwolnienie podatkowe powinno być rozpatrywane pod kątem każdego poszczególnego dobra lub prawa majątkowego (źródła dochodu) oddzielnie i spełniania przez to dobro lub prawo majątkowe (źródło dochodu) warunków powyżej pod a) i b) podanych. Nie spełnienie warunków co do jednego dobra lub prawa majątkowego (źródła dochodu) nie pozbawia zwolnienia innych dóbr lub praw majątkowych (źródeł dochodu), odpowiadających podanym pod a) i b) warunkom. Naprzykład: zgromadzenie zakonne posiada majątek ziemski oraz dom czynszowy. Dochód z majątku ziemskiego nie jest zużytkowany wyłącznie na cele kultu religijnego w podanym wyżej znaczeniu, lecz również na utrzymanie zakonników poświęcających się służbie bożej oraz młodzieży zakonnej; natomiast dochód z domu zużywany jest wyłącznie na cele kultu religijnego w ścisłym tego słowa znaczeniu. W tym przypadku tylko budynek będzie korzystał ze zwolnienia podatkowego, natomiast majątek ziemski nie będzie korzystał z tego zwolnienia.

Przeprowadzenie dowodu na spełnienie warunków stawianych przez art. XV Konkordatu ciąży na płatnikach, a więc osobach prawnych kościelnych i zakonnych. Obowiązkiem zaś władz skarbowych jest ofiarowane środki dowodowe na okoliczności dopełnienia warunków zwolnienia, stawianych przez art. XV Konkordatu, rozpoznać i ocenić

Ponieważ treść art. XV Konkordatu w niczym nie znamionuje charakteru ramowego, lecz zawiera postanowienia na tyle dokładne, aby mogły być bezpośrednio stosowane w prak-

tyce, nie zawiera też żadnych zastrzeżeń specjalnych, uzależniających wykonanie tego artykułu od jakichkolwiek dalszych uzupełnień, należy dojść do wniosku, że powyższy artykuł jest wykonalny niezależnie od wydania jakichkolwiek dalszych aktów prawnopaństwowych. Przepis art. XV Konkordatu, jako przepis ustawy specjalnej, z samego prawa uchyla w swoim zakresie działanie odmiennych ogólnych przepisów ustawowych (wyrok N. T. A. z dnia 4.X. 1933 r. L. Rej 8778/31 podany do wiadomości i stosowania przez Ministerstwo Skarbu okólnikiem z dnia 15 grudnia 1933 r. L. D. V. 52697/3/33).

Interpretację tę należy stosować tylko wówczas, o ile istniejące w dniu wejścia w życie Konkordatu przepisy ustawowe przewidywały zwolnienie węższe niźli sam Konkordat. Natomiast o ile dotychczasowe zwolnienia podatkowe, opierające się na mocy przepisów prawnych, obowiązujących przed wejściem w życie Konkordatu, były szersze niźli zakres zwolnień z art. XV Konkordatu, to tenże przepis daje Państwu jedynie prawo uchylania takich uwolnień podatkowych. Jednakowoż przepisy te tak długo obowiązują, jak długo nie zostaną uchylone nowym przepisem prawnym (wyrok N. T. A. z dnia 24.II. 1937 r. L. Rej. 3165-3166/36, 3168-3182/36 — OPA z r. 1937 poz. 1831 oraz wyrok N. T. A. z dnia 19.IV. 1929 r. L. Rej. 2223/27).

II. Obowiązek podatkowy według poszczególnych ustaw podatkowych.

Przedstawiwszy zasadnicze założenia art. XV Konkordatu z kolei należy omówić obowiązek podatkowy zakonów i zgromadzeń zakonnych:

A) w podatku gruntowym,
B) w podatku dochodowym,
C) w podatku od nieruchomości,
D) w podatku od lokali,
E) w podatku przemysłowym.

A. Podatek gruntowy.

Art. 2 pkt. 2 dekretu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 4 listopada 1936 r. o zmianie przepisów o państwowym podatku gruntowym (Dz. U. R. P. Nr 85, poz. 593) — zwalnia od państwowego podatku gruntowego:

„2) grunty należące do wyznań przez Państwo uznanych, z których dochody przeznaczone są stale i wyłącznie na cele kultu religijnego i nie przyczyniają się do osobistych dochodów duchowieństwa lub innych osób".

W myśl § 5 rozporządzenia Ministra Skarbu z dnia 31 marca 1937 r. o wymiarze i poborze państwowego podatku gruntowego (Dz. U. R. P. Nr 32, poz. 250):

„(1) Za dochody, przeznaczone na cele kultu religijnego, uważa się dochody, które zostały przeznaczone na nabycie i utrzymanie przedmiotów majątkowych, użytkowanych wyłącznie przy spełnianiu czynności, należących do objawów kultu religijnego.

(2) Grunty, z których dochody są przeznaczone w części na cele kultu religijnego i w części na inne cele (utrzymanie osób duchownych, zakonnych, służby, zakładów naukowych itp.), nie korzystają ze zwolnienia od państwowego podatku gruntowego".

Zwolnienie z art. 2 pkt. 2 dekretu zachodzi gdy:

1) grunty według obowiązującego prawa stanowiły własność zakonów i zgromadzeń zakonnych, uznanych przez właściwą władzę kościelną za osoby prawne (moralne) w myśl prawa kanonicznego dekretem erekcyjnym,

2) dochody z gruntów zostały przeznaczone stale i wyłącznie na cele kultu religijnego w ścisłym tego słowa znaczeniu,

3) dochody te nie przyczyniały się do osobistych dochodów uczestników zakonów lub zgromadzeń zakonnych.

Wszystkie te trzy warunki muszą zachodzić łącznie.

Zużycie dochodów z gruntów choćby w części na inne cele, wymienione przykładowo w § 5 rozporządzenia Min. Skarbu z dnia 31.III. 1937 roku, wyklucza zastosowanie zwolnienia z art. 2 pkt 2 dekretu.

Zwolnienie w podatku gruntowym gruntów z art. XV Konkordatu „jako dóbr i praw majątkowych, których dochody są przeznaczone na cele kultu religijnego i nie przyczyniają się do dochodów osobistych beneficjariuszów" — noszące charakter zwolnienia rzeczowego — pokrywa się ze zwolnieniami przewidzianymi w art. 2. pkt 2 dekretu.

Inne zwolnienia przewidziane w art. XV Konkordatu „... budynków poświęconych służbie bożej, seminariów duchownych, domów przygotowawczych dla zakonników i zakonnic

składających śluby ubóstwa....“ noszą charakter zwolnień rzeczowych i dotyczą zatem jedynie budynków.

Zwolnienie od podatku gruntowego z § 4 lit. e ustawy pruskiej z dnia 21.V. 1861, przysługujące gruntom należącym do kościoła rzymsko-katolickiego, zostało uchylone art. 20 ust. (2) dekretu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 4.XI. 1936 r. o zmianie przepisów o państwowym podatku gruntowym (Dz. U. R. P. Nr 85, poz. 593) — z dniem 1.I. 1937 r.

B. Podatek dochodowy.

Art. 5 pkt. 8 ustawy o państwowym podatku dochodowym (Dz. U. R. P. z r. 1936 Nr 2, poz. 6) — zwalnia od podatku dochodowego:

„Osoby prawne, których dochody są obracane w całości na cele ogólnej użyteczności, naukowe, oświatowe, kulturalne, wyznaniowe i dobroczynne“.

Zwolnienie z art. 5 p. 8 ustawy o podatku dochodowym zachodzi, gdy:

1) osoby korzystające ze zwolnienia są osobami prawnymi,

2) dochody osiągnięte przez te osoby w całości obracane są na cele ogólnej użyteczności, naukowe, oświatowe kulturalne, wyznaniowe i odbroczynne.

Zakony i zgromadzenia zakonne czynią zadość powyższym warunkom, o ile:

ad 1) są osobami prawnymi zgodnie z art. I i XVI Konkordatu oraz przepisami prawa kanonicznego (c 100 § 1 i c 536 § 1),

ad 2) całkowicie zużywają osiągnięte dochody na cele wyznaniowe we ścisłym tego słowa znaczeniu, na cele ogólnej użyteczności, naukowe, oświatowe, kulturalne i dobroczynne.

Co należy rozumieć przez cele: 1) ogólnej użyteczności, 2) naukowe, 3) oświatowe, 4) kulturalne, 5) dobroczynne oraz 6) wyznaniowe?

ad 1) Obowiązujące ustawodawstwo oraz judykatura sądów najwyższych nie ustaliła pojęcia „celów ogólnie użytecznych”.

Wobec powyższego przy zdefiniowaniu tego pojęcia należy posługiwać się znaczeniem potocznym, mając na względzie intencję ustawodawcy, zawartą w art. 5 pkt 8 ustawy. Otóż „cele ogólnie użyteczne” są to cele, które mają na widoku dobro społeczne w najszerszym tego słowa znaczeniu. Celami takimi będą zatem np. popieranie obrony pzeciwlotniczej i przeciwgazowej, budwa floty narodowej, popieranie szkolnictwa, popieranie pewnych kierunków wiedzy, higieny, eugeniki, wychowania fizycznego i t. d. Możnaby nawet twierdzić, że gdyby ustawa mówiła tylko o celach ogólnie użytecznych, to i i tak pod to pojęcie można by podciągnąć wszystkie niżej wymienione cele.

ad 2) Przez „cele naukowe“ należy rozumieć cele spełniane przez instytucje, zajmujące się działalnością, polegającą na samej twórczości naukowej, a nie działalnością rozpowszechniania jej objawów (wyroki N. T. A.: z 4.V. 1936 r. L. Rej. 939/34 oraz z dnia 11.V 1938 r. L. Rej. 2824/36).

ad 3) Przez „cele oświatowe“ należy rozumieć cele spełniane przez instytucje oświatowe w ścisłym tego słowa znaczeniu, których zadaniem jest nie rozpowszechnianie wiedzy w ogóle, ale rozpowszechnianie tejże wiedzy wedle programu, którego zadaniem jest zasadniczo wykształcenie umysłowe (wyroki N. T. A.: z 4. V. 1936 r. L. Rej. 939/34 oraz z dnia 11.V. 1938 r. L. Rej. 2824/36).

ad 4) Ponieważ obowiązujące ustawodawstwo, jak i judykatura sądów najwyższych nie określiła pojęcia „celów kulturalnych“, należy przy zdefiniowaniu tege pojęcia posługiwać się znaczeniem potocznym, mając tu na względzie intencję ustawodawcy, zawartą w art. 5 pkt 8 ustawy. Otóż przez „cele kulturalne“ należy rozumieć — wobec wyeliminowania z nich elementu naukowego i oświatowego, wymienionych w art. 5 pkt 8 odrębnie — zakres działalności pewnych instytucji w kierunku rozpowszechniania wiedzy, podniesienia etyki, estetyki i t. p. Będzie tu należała zatem m. in. akcja odczytowa, działalność polegająca na walce z alkoholizmem, na podniesieniu obyczajności, szerzeniu kultury scenicznej, muzycznej oraz sztuk pięknych, popieraniu objawów regionalizmu i t. d.. Oczywiście wieie z tych celów kulturalnych może się pokrywać z pojęciem celów ogólnie użytecznych, a ścisłe rozgraniczenie tych pojęć jest praktycznie niemożliwe.

ad 5) Za „cele dobroczynne“ w ogólnie przyjętym tego słowa znaczeniu oraz zgodnie z intencją art. 5 pkt 8 ustawy należy uważać cele takich instytucyj, które z pobudek charytatywnych postawiły sobie dobrowolnie za zadanie dopomagać cierpiącej ludzkości (wyrok N. T. A. z 21.I. 1929 r. L. Rej. 4107/26 zb. wyrok N. T. A. z r. 1929 Nr 14/S.).

ad 6) Za „cele wyznaniowe“ należy uważać przeznaczenie dochodów na cele kultu religijnego w ścisłym tego słowa znaczeniu, t. j. na nabycie i utrzymanie przedmiotów majątkowych, użytkowanych wyłącznie przy spełnianiu czynności należących do objawów kultu religijnego.

Najwyższy Trybunał Administracyjny w wyroku z dnia 29 października 1934 r. L. Rej. 7253/31 ustalił zasadę prawną, wpisaną do księgi zasad prawnych, „że okoliczność, iż dochody konwentu używane są częściowo na utrzymanie jego członków, wyklucza uznanie ich za obracane w całości na cele wyznaniowe (art. 5 pkt 8 ustawy o podatku dochodowym poz. 411/25 Dz. Ust.)“.

W motywach wyroku N. T. A. powołał się na rozstrzygnięcie analogicznego zagadnienia, o ile chodzi o podatek majątkowy, kiedy ustalił wyrokiem z dnia 24 października 1928 r. L. Rej. 4404/26 i 1183/27 (Zb. wyr. Nr 1542) zasadę prawną, iż majątek, którego dochody są obracane na utrzymanie osób duchownych, nie jest zwolniony od podatku majątkowego. W uzasadnieniu tego ostatniego wyroku N. T. A. położył nacisk na to, iż wymogiem zwolnienia od podatku jest użytkowanie przedmiotów majątkowych przy samym spełnianiu czynności należących do objawów kultu religijnego, względnie używanie dochodów majątku bezpośrednio na te cele, t. j. na koszty nabycia i utrzymania tychże przedmiotów. W tych granicach obraca się art. XV Konkordatu, stanowiący ściśle — o ile chodzi o rozstrzygnięte przez N. T. A. zagadnienie — że zwolnienie podatkowe przysługuje duchownym, ich majątkom i majątkom osób prawnych kościelnych i zakonnych tylko w odniesieniu do dóbr i praw majątkowych, których dochody są przeznaczone na cele kultu religijnego i nie przyczyniają się do dochodów osobistych beneficjariuszów. Otóż N. T. A. uznał, iż te same granice winny być zakreślone przy stosowaniu art. 5 pkt 8 ustawy o państwowym podatku dochodowym, który to punkt wprawdzie wymienia ogólnikowo „cele wyznaniowe“, jednak wymienienie równocześnie celów naukowych, oświatowych, kulturalnych, dobroczynnych, którym służą także poszczególne instytucje wyznaniowe, wskazuje na to, iż słowo „wyznaniowe“ musi być interpretowane w znaczeniu ściślejszym, t.j. w znaczeniu kultu religijnego. Inaczej interpretowany ten przepis doprowadziłby — zdaniem N. T. A. — do zwolnienia od podatku dochodowego instytucyj służących celom administracji wyznaniowej, jak również dostarczających dochodów beneficjatom, co zupełnie widocznie nie odpowiadałoby intencjom ustawodawcy.

W tym stanie rzeczy Najwyższy Trybunał Administracyjny uznał, że — o ile chodzi o zwolnienie od podaktu dochodowego osób prawnych z tytułu używania dochodów w całości na cele wyznaniowe — za zużycie takie uznać należy wyłącznie zużycie na cele kultu religijnego w granicach zakreślonych w zacytowanym wyżej wyroku N. T. A. w przedmiocie zwolnienia od podatku majątkowego, zaczem używanie choćby części dochodów na utrzymanie osób duchownych lub zakonnych nie może być uznane za zużycie dochodów na cele wyznaniowe w rozumieniu art. 5 pkt. 8 ustawy o podatku dochodowym. Gdy stan faktyczny wykazał w rozważanym przez N. T. A. wypadku, że z dochodów konwentu utrzymywano zakonników pełniących funkcje duszpasterskie oraz młodzież zakonną — N. T. A. skargę oddalił, jako nieuzasadnioną. Wyrok powyższy został podany do wiadomości i stosowania okólnikiem z dnia 9 stycznia 1935 r. L. D. V. 46603/2/34. Powyższe stanowisko prawne potwierdził N. T. A. ostatnio w wyroku swym z dnia 19.I. 1938 r. L. Rej. 3696/36.

Rozważając zakres zwolnień w podatku dochodowym w płaszczyźnie postanowień art. XV Konkordatu, należy stwierdzić, że ulgi z art. 5 pkt 8 ustawy o podatku dochodwym są:

a) z jednej strony szersze,

b) z drugiej strony węższe — aniżeli zwolnienia wynikające z art. XV Konkordatu.

ad a) Gdy art. XV Konkordatu przyznaje zwolnienia duchodów z dóbr i praw majątkowych, przeznaczonych wyłącznie na cele kultu religijnego w ścisłym tego słowa znaczeniu, to art. 5 p. 8 zwalnia również dochody zakonów i zgromadzeń zakonnych, przeznaczone nie tylko wyłącznie na cele wyznaniowe, ale również na cele ogólnej użyteczności, naukowe, oświatowe, kulturalne i dobroczynne.

ad b) Z drugiej strony zwolnienia przyznane na podstawie art. 5 p. 8 ustawy są węższe aniżeli zwolnienia na podstawie art. XV Konkordatu, bowiem gdy art. 5 pkt 8 ustawy zwalnia ogólny dochód osiągnięty przez daną osobę prawną, bez względu na źródła jej dochodu, o ile dochody te przeznaczone są wyłącznie na

podane wyżej cele, to art. XV Konkordatu przyznaje zwolnienia oddzielnie poszczególnym dobrom i prawom majątkowym (źródłom dochodu). A zatem gdy wśród pewnej ilości dóbr i praw majątkowych (źrodeł dochodu), tworzących pewien zespół dóbr lub praw majątkowych, jedne będą odpowiadały wymogom stawianym przez art. XV Konkordatu drugie zaś im nie będą odpowiadały, wówczas ze zwolnienia nie korzystałyby drugie dobra lub prawa majątkowe (źródła dochodu), co jednak nie powodowałoby nie przyznania zwolnienia dla pierwszych.

Ponieważ w tym przypadku art. XV Konkordatu, stanowiący wobec przepisu art. 5 pkt 8 ustawy o podatku dochodowym przepis specjalny, przyznaje szersze zwolnienia, należy — celem zrealizowania tych szerszych zwolnień podatkowych przy ustalaniu podstaw wymiaru podatku dochodowego — traktować oddzielnie poszczególne źródła dochodu, badając czy odpowiadają one wymogom zwolnienia, stawianym przez art. XV Konkordatu. Po stwierdzeniu tych warunków w odniesieniu do poszczególnego źródła dochodu, należy dochód z odnośnego źródła wyeliminować z ogólnych podstaw wymiaru podatku dochodowego.

Reasumując Ministerstwo Skarbu stwierdza, że w świetle powyższych rozważań dochody uzyskiwane przez zakony i zgromadzenia zakonne z dóbr i praw majątkowych są zwolnione od podatku dochodowego w dwóch przypadkach:

1) gdy dochody danego zgromadzenia lub zakonu, jako osoby prawnej, są obracane w całości na cele ogólnej użyteczności, naukowe, oświatowe, kulturalne, dobroczynne i wyznaniowe, wymienione w art. 5 pkt 8 ustawy — wtedy dany zakon lub zgromadzenie zakonne korzysta z całkowitego zwolnienia od podatku dochodowego;

2) gdy dochód z poszczególnego dobra obracany jest, zgodnie z art. XV Konkordatu, wyłącznie na cele kultu religijnego w ścisłym tego słowa znaczeniu, a dochody z tegoż dobra nie przyczyniają się do osobistych dochodów beneficjariuszów — dochód ten wolny jest od podatku dochodowego. Zwolnienie dla dochodu z tego dobra przysługuje zgodnie z Konkordatem nawet wówczas, gdy zakon nie odpowiada wymogom art. 5 pkt 8 ustawy o podatku dochodowym.

C. Podatek od nieruchomości.

W myśl art. 2 p. 2 dekretu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 14 stycznia 1936 r. o podatku od nieruchomości (Dz. U. R. P. Nr 3, poz. 14) — wolne są od podatku od nieruchomości — „nieruchomości, stanowiące własność . . . . prawnie uznanych związków i gmin wyznaniowych i instytucyj, zakładów opiekuńczych oraz instytucyj naukowych, oświatowych i dobroczynnych, jeżeli te nieruchomości lub ich części nie przynoszą dochodu przez wynajęcie lub wydzierżawienie oraz gdy nie są zajęte przez przedsiębiorstwa wymienionych związków i instytucyj".

Zgromadzenia zakonne oraz zakony podpadają pod pojęcie instytucyj prawnie uznanych związków wyznaniowych, tj. instytucyj kościoła rzymsko-katolickiego.

Art. 2 pkt 2 powołanego wyżej dekretu stawia następujące warunki zwolnienia od podatku od nieruchomości:

1) aby nieruchomości stanowiły według obowiązującego prawa własność zakonów i zgromadzeń zakonnych, uznanych przez właściwą władzę kościelną za osoby prawne (moralne) w myśl prawa kanonicznego dekretem erekcyjnym.

2) aby nieruchomości te lub ich części nie przynosiły dochodów przez wynajęcie lub wydzierżawienie oraz

3) aby nie były zajęte przez przedsiębiorstwa zakonów i zgromadzeń zakonnych.

Wszystkie te trzy warunki muszą zachodzić łącznie.

Wynajęcie lub wydzierżawienie nieruchomości w całości wyklucza zastosowanie zwolnienia. Częściowe wynajęcie lub wydzierżawienie nie powoduje obciążenia podatkiem od nieruchomości całego obiektu (nieruchomości), lecz obciążenie podatkiem tylko części wynajętej lub wydzierżawionej.

Pod pojęcie „przedsiębiorstwa" w rozumieniu art. 2 pkt 2 dekretu podpadają pracownie rzemieślnicze, zakłady przemysłowe i zakłady handlowe.

Ani dekret Prezydenta Rzeczypospolitej o podatku od nieruchomości, ani rozporządzenie wykonawcze do tegoż dekretu z dnia 20 kwietnia 1936 r. (Dz. U. R. P. Nr 33, poz. 259) nie podają określenia przedsiębiorstwa.

O ile chodzi o szkoły i internaty należy je uważać jedynie wówczas za przedsiębiorstwa w rozumieniu art. 2 pkt 2 dekretu o podatku

od nieruchomości, gdy prowadzone są z zamiarem osiągnięcia zysku. W tym przypadku nieruchomości lub ich części, zajęte przez szkoły lub internaty, podlegają obowiązkowi opłacania podatku od nieruchomości.

Z ulg w podatku od nieruchomości w płaszczyźnie art. XV Konkordatu korzystają:

1) budynki poświęcone służbie bożej,

2) budynki mieszczące seminaria duchowne,

3) domy przygotowawcze dla zakonników i zakonnic,

4) domy mieszkalne zakonników i zakonnic, składających śluby ubóstwa,

5) inne budynki osób prawnych kościelnych i zakonnych, atoli pod łącznymi warunkami, że dochody z tych budynków są przeznaczone na cele kultu religijnego w ścisłym tego słowa znaczeniu i nie przyczyniają się do dochodów osobistych beneficjariuszów.

Zwolnienia z art. XV Konkordatu, podane pod 1)—4), pokrywają się ze zwolnieniami, przewidzianymi w art. 2 pkt 2 dekretu. Tylko zwolnienia, podane pod 5), oparte na przepisie art. XV Konkordatu jako „lex specialis“ są szersze od zwolnień ustawowych. A więc nieruchomości, stanowiące własność osób prywatnych kościelnych i zakonnych, korzystają z wymienionego pod 5) zwolnienia z art. XV Konkordatu, o ile dochody z każdej poszczególnej nieruchomości, będącej jednostką podatkową, odpowiadają warunkom w tymże przepisie przewidzianym (wyroki N. T. A.: z 4/X 1933 r. L. Rej. 8778/31 oraz z dnia 12/V 1938 r. L. Rej. 5947/36).

Wedle wyroku N. T. A. z dnia 30 maja 1938 r. L. Rej. 900/36 (ok. Min. Sk. z dnia 11 sierpnia 1938 r. L. D. V. 20719/3/38) samo należenie nieruchomości do seminarium duchownego nie jest dostatecznym warunkiem wolności podatkowej przewidzianej w art. XV Konkordatu, bowiem przepis ten określa przedmioty zwolnień podatkowych według ich celu wzgl. przeznaczenia a nie osobę właściciela.

Pozostaje jeszcze do rozstrzygnięcia sprawa nie wyjaśniona w art. XV Konkordatu, czy budynki zajęte jedynie w części na cele podane pod 1) do 4) również korzystają ze zwolnienia od podatku od nieruchomości. Biorąc pod uwagę intencję stron układających się oraz stosując interpretację art. 2 pkt 2 dekretu o podatku od nieruchomości, należy przyjść do wniosku, że części nieruchomości zajęte na wyżej wskazane cele, również ze zwolnienia korzystają.

D. Podatek od lokali.

Wedle art. 2 dekretu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 14 listopada 1935 r. o podatku od lokali (Dz. U. R. P. Nr 82, poz 505):

„Podatkowi od lokali nie podlegają:

1) kościoły, świątynie i lokale, przeznaczone wyłącznie na stałe domy modlitwy, należące do uznanych w Państwie wyznań religijnych;

2) lokale zajmowane przez . . . . . instytucje naukowe, wyznaniowe, oświatowe i dobroczynne oraz szpitale, z wyjątkiem części tych lokali, odnajmowanych lub oddawanych bezpłatnie do użytkowania osobom trzecim“.

Wedle § 6 rozporządzenia wykonawczego z dnia 20 kwietnia 1936 r. (Dz. U. R. P. Nr 33, poz. 258):

„(1) Lokale . . . . . . instytucji uznanych prawnie wyznań religijnych, jak również pomieszczenia seminariów duchownych, domy przygotowawcze dla zakonników i zakonnic oraz pomieszczenia mieszkalne zakonników i zakonnic, składających śluby ubóstwa, wolne są od podatku.

(2) Natomiast podlegają podatkowi lokale mieszkalne duchowieństwa, z wyjątkiem części lokali zajętych na cele urzędowe (np. kancelarię stanu cywilnego)“.

Paragraf 7 podanego rozporządzenia stanowi:

„(1) Za lokale zajmowane przez instytucje naukowe, oświatowe i dobroczynne uważa się lokale zajęte przez zakłady służące wyłącznie celom naukowym, oświatowym i dobroczynnym.

(2) Lokale zajmowane przez związki, stowarzyszenia i inne organizacje, które w statutach mają wskazane między innymi cele naukowe, oświatowe i dobroczynne — nie korzystają ze zwolnienia od podatków“.

Zgromadzenia zakonne oraz zakony podpadają pod pojęcie instytucji wyznaniowych. W świetle art. 2 p. 1 i 2 dekretu oraz §§ 6 i 7 rozporządzenia wykonawczego:

1) pomieszczenia na kościoły, świątynie, pomieszczenia seminariów duchownych, domów przygotowawczych dla zakonników i zakonnic oraz pomieszczenia mieszkalne zakonników i zakonnic — wolne są od podatku bez jakichkolwiek zastrzeżeń;

2) natomiast z innych pomieszczeń, zajmowanych przez instytucje wyznaniowe, a więc

zakony i zgromadzenia zakonne, korzystają ze zwolnienia lokale zajęte na zakłady naukowe.

Lokale w miastach, zajęte na internaty oraz t. zw. konwikty lub służące tymże, nie korzystają ze zwolnienia od podatku od lokali, bowiem oddane są do użytkowania osobom trzecim, korzystającym z internatów i konwiktów — co do których to lokali art. 2 p. 2 w części końcowej zwolnienie od podatku wyraźnie wyklucza.

Zwolnienia od podatku od lokali przewidziane w art. 2 p. 2 dekretu są szersze od przewidzianych w art. XV Konkordatu, obejmują bowiem wszystkie instytucje wyznaniowe kościoła rzymsko-katolickiego.

E. Podatek przemysłowy.

Rozważając kwestię zasadności obciążenia podatkiem przemysłowym zakładów naukowych i internatów, prowadzonych przez zakony i zgromadzenia zakonne:

1) w płaszczyźnie zwolnienia w myśl art. 3 ust. (1) p. 6 ustawy o państwowym podatku przemysłowym (Dz. U. R. P. z 1936 r. Nr 46, poz. 339),

2) w płaszczyźnie art. 1 powołanej ustawy, a mianowicie czy internaty są przedsiębiorstwami obliczonymi na zysk,

3) w płaszczyźnie zwolnienia w myśl art. 3 ust. (1) p. 7 tejże ustawy,

4) wreszcie w płaszczyźnie ulg, przyznanych w art. XV Konkordatu,

— Ministerstwo Skarbu stwierdza co następuje:

Ad 1).

Wszelkie zakłady naukowe tak publiczne jak i prywatne zwolnione są w myśl art. 3 ust. (1) p. 6 ustawy o państwowym podatku przemysłowym — od podatku przemysłowego.

Pojęcie zakładu naukowego publicznego oraz prywatnego określa § 11 rozporządzenia wykonawczego do ustawy o państwowym podatku przemysłowym (Dz. U. R. P. z r. 1936 Nr 93, poz. 649) w ten sposób:

„(1) Za publiczne zakłady naukowe uważa się zakłady naukowe państwowe oraz publiczne w rozumieniu art. 1 ustawy z dnia 11 marca 1932 r. o ustroju szkolnictwa (Dz. U. R. P. Nr 38, poz. 389).

(2) Za prywatne zakłady naukowe uważa się zakłady naukowe, prowadzone na podstawie właściwych orzeczeń państwowych władz szkolnych . . . .“

Ad 2).

Art. 1 ustawy o państwowym podatku przemysłowym brzmi:

„Państwowemu podatkowi przemysłowemu podlegają:

a) handlowe, przemysłowe i inne na zysk obliczone przedsiębiorstwa, ...

. . . .“

Analizując powyższy przepis ustawy, należy stwierdzić, że przez wyrażenie „obliczone na zysk“ rozumie się prowadzenie przedsiębiorstwa z zamiarem uzyskiwania nadwyżek ponad koszty prowadzenia przedsiębiorstwa.

Czy dany internat (nie wymieniony w taryfie do art. 23 ustawy, jako przedsiębiorstwo) jest obliczony na zysk, czy też nie, o tym decydować będą konkretnie w każdym przypadku okoliczności, które muszą być ustalone drogą prawidłowego postępowania przy współudziale danego zakonu lub zgromadzenia. Stawianie jakiejś teoretycznej reguły nie może mieć tu zatem miejsca. Na zakonie lub zgromadzeniu zakonnym ciążyć będzie obowiązek udowodnienia wszelkich okoliczności faktycznych, mających dla uzyskania zwolnienia znaczenie. O ile więc dowód taki zostanie przeprowadzony, internat nie będzie podlegał obowiązkowi podatkowemu.

Jeżeli przychód z internatu przewyższa koszty jego prowadzenia, a osiągnięta w ten sposób nadwyżka konsumowana jest przez osoby zakonne, nie zatrudnione w internacie, lub zużywana w inny sposób, to nadwyżka ta stanowi zysk z internatu jako źródła dochodu i powoduje obowiązek podatkowy w podatku przemysłowym. Jednakże nawet internaty zakonne obliczone na zysk korzystają ze zwolnienia od podatku przemysłowego, o ile zachodzą w stosunkach do nich warunki z art. 3 ust. 3 pkt 7) ustawy o państwowym podatku przemysłowym lub art. XV Konkordatu.

Ad 3).

Wedle art. 3 ust. (1) p. 7 ustawy o państwowym podatku przemysłowym zwolnione są od podatku przemysłowego:

„7) zakładane lub utrzymywane przy pomocy Państwa, związków samorządowych lub instytucyj społecznych, oświatowych i dobroczynnych, zakłady wychowawcze i poprawcze, ...“

W tym kierunku ujmuje również sprawę rozporządzenie wykonawcze do ustawy o pań-

stwowym podatku przemysłowym w § 11 ust. (4), który brzmi:

„(4) Internaty przy zakładach naukowych, z wyjątkiem utrzymywanych na koszt Państwa i związków samorządowych oraz instytucyj społecznych, oświatowych i dobroczynnych, o ile nie podpadają pod ulgę przewidzianą w art. 3 ust. (1) p. 12 ustawy, podlegają podatkowi przemysłowemu".

Z treści tych przepisów wynika, że nie zostały w nich wymienione „instytucje wyznaniowe", które np. w art. 2 p. 2 dekretu o podatku od lokali lub w art. 2 p. 2 dekretu o podatku od nieruchomości — zostały wymienione obok instytucyj oświatowych i dobroczynnych. Interpretacja omawianego artykułu ustawy, jako przepisu o charakterze przywileju, nie może iść rozszerzająco w ten sposób, aby rozciągać we wszystkich przypadkach zwolnienia, przysługujące z mocy cytowanego przepisu, również na zakłady należące do instytucji wyznaniowych.

Pojęcie „zakładu wychowawczego" nie jest ustawowo określone. Przyjmując, że pojęcie „internatu przy zakładzie naukowym" pokrywa się z pojęciem używanym przez art. 3 pkt 7 „zakładu wychowawczego" — zachodzi pytanie, czy internaty obliczone na zysk przy zakładach naukowych, utrzymywane przez zgromadzenia zakonne i zakony, korzystają ze zwolnienia od podatku przemysłowego, jako utrzymywane przez instytucje oświatowe, dobroczynne lub społeczne.

Utrzymywany przez zakon lub zgromadzenie zakonne internat przy zakładzie naukowym, obliczony na zysk, korzysta ze zwolnienia przewidzianego w art. 3 ust. (1) pkt 7 ustawy o państwowym podatku przemysłowym, gdy dany zakon lub zgromadzenie zakonne jak i instytucja wyznaniowa, ze względu na rodzaj swej działalności, jest zarazem instytucją oświatową lub dobroczynną. Charakter taki uzyskuje zakon lub zgromadzenie zakonne wówczas, o ile ich konstytucje przewidują, jako dominujący cel istnienia i działalności, cele oświatowe i dobroczynne, a cele te są praktycznie realizowane.

Oczywiście zakonu lub zgromadzenia zakonnego, utrzymującego internat obliczony na zysk, nie można uważać za instytucję społeczną, bowiem za takie instytucje w ogólnie przyjętym tego słowa znaczeniu uznaje się tylko instytucje, które nie będąc Państwem ani samorządem, lecz wolnym zrzeszeniem osób, dla których udział w zrzeszeniu ma charakter uboczny w stosunku do innych zadań życiowych, przejawiają działalność mającą na celu nie korzyść jednostek, lecz społeczeństwa lub jego grup w węższym lub szerszym zakresie. Zadania instytucji społecznych mogą być różnorodne, np. popieranie obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej, wzmocnienie floty narodowej, popieranie szkolnictwa, popieranie pewnych kierunków wiedzy itp.

Ad 4).

Rozpatrując kwestię zwolnienia od podatku przemysłowego internatów w świetle postanowień art. XV Konkordatu, należy stwierdzić, że prowadzenie internatu albo innego przedsiębiorstwa handlowego lub przemysłowego przez zakon lub zgromadzenie zakonne podpada pod pojęcie „dóbr majątkowych".

Zwolnienie z art. XV Konkordatu, jako „legis specialis", przysługiwałoby wówczas, gdyby zostały spełnione warunki w tym artykule określone, a to: gdyby dochody z internatu, należącego do zakonu oraz zgromadzenia zakonnego zostały przeznaczone na cele kultu religijnego w ścisłym tego słowa znaczeniu, poza tym gdyby te dochody nie przyczyniały się do dochodów osobistych beneficjariuszów.

W końcu należy podkreślić, że w myśl art. 3 p. 15 ustawy z dnia 4 maja 1938 r. o podatku obrotowym (Dz. U. R. P. Nr 34, poz. 292) poczynając od roku 1939 wolne są od podatku obrotowego odpłatne świadczenia burs i internatów, prowadzonych i utrzymywanych przez zakony i zgromadzenia zakonne prawnie uznanych wyznań religijnych, spełniane przez te zakłady na rzecz swych wychowanków, natomiast podlegają podatkowi świadczenia wspomnianych zakładów na rzecz osób trzecich, jak np. sprzedaż wyrobów, wytworzonych przez wychowanków bursy bądź internatu.

Dyrektor Departamentu:

(—) Dr Lubowicki.

9) **DEKRET PREZYDENTA RZECZYPOSPOLITEJ**

z dnia 22 listopada 1938 roku

o rozwiązaniu zrzeszeń wolnomularskich.

(Dz. U. R. P. 1938 r., nr 91, poz. 624).

Na podstawie art. 55. ust. (2) ustawy konstytucyjnej postanawiam, co następuje:

Art. 1. (1) Zrzeszenia wolnomularskie (masońskie) uznaje się za rozwiązane z mocy samego prawa.

(2) Minister Spraw Wewnętrznych rozwiąże zrzeszenia zależne od wolnomularstwa.

(3) Majątek rozwiązanych zrzeszeń przeznacza się na cele dobroczynności publicznej, archiwa zaś i dokumenty przekazuje się na rzecz Państwa.

Art. 2. (1) Kto bierze udział w związku wolnomularskim lub działalność takiego związku popiera, podlega karze więzienia do lat 5 i grzywny.

(2) Kto związek taki zakłada lub nim kieruje, podlega karze więzienia na czas nie krótszy od lat 2 i grzywny.

Art. 3. (1) Kto uczestniczy w tajnej działalności zrzeszenia rozwiązanego na podstawie art. 1 ust. (2) lub taką działalność popiera, podlega karze więzienia do lat 5 i grzywny.

(2) Tym samym karom podlega, kto bierze udział w związku, posiadającym nieujawnioną organizację hierarchiczną lub odbierającym od swoich uczestników przyrzeczenie bezwzględnej tajemnicy lub bezwzględnego posłuszeństwa, albo też działalność takiego związku popiera.

Art. 4. Do przestępstw, określonych w art. 2 i 3, nie stosuje się przepisu art. 6 kodeksu karnego.

Art. 5. Minister Spraw Wewnętrznych zarządzi likwidację zrzeszeń wolnomularskich oraz wskaże instytucje, na które przechodzi ich majątek.

Art. 6. (1) Zarządzenie o rozwiązaniu zrzeszenia, wydane na podstawie art. 1 ust (2), należy całkowicie do swobodnego uznania Ministra Spraw Wewnętrznych.

(2) Zarządzenie ogłasza się w gazecie rządowej.

(3) W razie rozwiązania zrzeszenia w trybie przewidzianym w ustępach poprzedzających stosuje się odpowiednio przepis art. 5.

Art. 7. Wykonanie niniejszego dekretu porucza się Ministrom Spraw Wewnętrznych i Sprawiedliwości.

Art. 8. Dekret niniejszy wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Prezydent Rzeczypospolitej
(—) I. Mościcki.

Prezes Rady Min. i Min. Spr. Wewn.
(—) Sławoj Składkowski.

Minister Sprawiedliwości
(—) W. Grabowski.

Z instytucyj i organizacyj społecznych.

STAROSTWO KRAJOWE POMORSKIE
Wydział Opieki Społecznej
Toruń, ul. Fosa Staromiejska 1.

Przyjęcie niewidomych w Zakładzie Ociemniałych w Bydgoszczy.

10) **ODEZWA.**

Pomorski Wojewódzki Związek Komunalny (Starostwo Krajowe Pomorskie) utrzymuje i prowadzi w Bydgoszczy Zakład Ociemniałych, przeznaczony dla szkolenia ociemniałych chłopców i dziewcząt w wieku od 6—20 lat.

W zakładzie tym ociemniała młodzież od 6—15 roku życia pobiera naukę szkolną w zakresie 7-mio klasowej szkoły powszechnej III stopnia. Po ukończeniu nauki szkolnej kształci się młodzież zależnie od zamiłowania i zdolności w rzemiośle np. w koszykarstwie, szczotkarstwie, w pracach igliczarskich i innych

zawodach np. w muzyce, w strojeniu i naprawie fortepianów, w zawodzie organistowskim itp. Równolegle z nauką w rzemiośle uczęszcza młodzież do szkoły dokształcającej zawodowej. Zakończeniem nauki w rzemiośle jest egzamin czeladniczy składany przez wychowanków przed osobną komisją mianowaną przez Izbę Rzemieślniczą. Jednostki obdarzone wybitnymi zdolnościami skierowuje się do szkół średnich.

Tym sposobem zakład wychowuje i kształci młodzież, która w przyszłości nie tylko że nie będzie ciężarem społeczeństwa i dobroczynności publicznej, ale pożytecznymi członkami Narodu i Państwa.

Szkolenie wychowanków odbywa się pod kierownictwem nauczycieli i instruktorów specjalistów. Opiekę duchową nad wychowankami sprawuje ksiądz prefekt. Troska o zdrowie wychowanków spoczywa w ręku lekarza zakładowego.

Zakład Ociemniałych w Bydgoszczy ma charakter zakładu przeznaczonego do wychowania i kształcenia młodzieży, pochodzącej z województwa pomorskiego. Jednak Starostwo Krajowe Pomorskie w Toruniu, zdając sobie sprawę z doniosłości szkolenia niewidomych, postanowiło udostępnić swój zakład także młodzieży z innych województw.

Wnioski o przyjęcie należy nadsyłać do Starostwa Krajowego Pomorskiego w Toruniu każdego roku najpóźniej do dnia 15 lipca.

Informacji w sprawie wysokości opłat za szkolenie i utrzymanie udziela

Starostwo Krajowe Pomorskie
Toruń
ul. Fosa Staromiejska 1.

---

11)

Z Bibliografii.

Poleca się uwadze Wielebnego Duchowieństwa najnowsze wydawnictwa:

Kalendarz Niepodległości. Nakładem Polskiego T-wa opieki nad sierotami po poległych wojskowych oraz M. Arct Zakłady Wydawnicze S. A. w Warszawie, Nowy Świat 35. Kalendarz zawiera kronikę 25 lat, od 1914—1939, ułożoną systemem kalendarzowym, wyliczone są ważniejsze wypadki, które pod tą datą się wydarzyły. Cena kalendarza wynosi: egzemplarz zbroszurowany zł 6, oprawny zł 9.

Polski Przegląd Tomistyczny, Warszawa 12. Konwent OO. Dominikanów. Wyszedł z druku pierwszy numer Polskiego Przeglądu Tomistycznego, poleca się specjalnej uwadze Duchowieństwa to nowe i pożyteczne wydawnictwo teologiczne. Prenumerata roczna 10 zł., dla kleryków 5 zł., numer pojedyńczy 4 zł.

Nakładem Księgarni Katolickiej w Katowicach, ul. Marsz. J. Piłsudskiego 58 została wydana broszura pod tytułem: **Szkoła wedle nauki Kościoła i Uchwał Synodu,** *Biskup Stanisław Adamski.*

Ks. Dr. Stanisław Trzeciak. **Talmud o Gojach.** Kwestia żydowska w Polsce. Warszawa 1939. Jest to wyczerpujące dzieło doby obecnej. Skład główny: Warszawa, Księgarnia A Prabucki, Miodowa 17.

Nakładem księgarni „Ostoja" w Poznaniu, ul. Pocztowa 15 — wyszły z druku następujące wydawnictwa dla młodzieży:

Zofia Glosówna: **Święta niewolnica.** Teatr dla młodzieży żeńskiej Nr 46. Cena 1 zł.

Jest to sztuka w 5 aktach z czasów pierwszych chrześcijan, osnuta na tle legendarnego życiorysu św. Julii z Kartaginy. Ról 9 żeńskich i aniołowie.

Ks. Mieczysław Buławski: **Dziewczęta i życie.** Cena 1,75 zł.

Książka ta przynosi nowy zbiór gawęd dla druhen KSMŻ. Gawędy te mają na zebraniach KSMŻ zastąpić wykłady. Różnią się od nich nie tylko formą, ale też wskazywaniem drogi, jak wciągać słuchaczki do współpracy. Gawędy te nauczą druhny myśleć i mówić. Oto tytuły gawęd: Lustro. Sport. Wyczyny. Tańce. Książki. Znajomość ludzi. Przyjaciel. Grzech. Nieco eugeniki. Zazdrość. Dobre imię. Obmowa. Kłamstwo. Zastrzeżenie myślne. Wobec męczeństwa. Rodzice i dzieci. Dwie św. Teresy. Święci. Filotea. Wszechświat.

K. J.: **Praca — jej znaczenie i godność.** Cena 1,80 zł.

Zagadnienie „pracy", jako wartości przeciwstawianej „kapitałowi", jest ciągłym ośrodkiem

dyskusyj ekonomistów i socjologów, jeżeli chodzi o rozważania teoretyczne. W praktyce zaś około tego zagadnienia skupia się cała walka klas i płynące stąd zatargi między pracobiorcami a pracodawcami. Autor naświetla z punktu widzenia katolickiego znaczenie i godność pracy i zapoznaje czytelnika z poglądami na to zagadnienie różnych doktryn filozoficzno-społecznych, jak liberalizm, socjalizm, komunizm, faszyzm itp.

Książka ta ujęta w formie wykładów z pytaniami do dyskusji po każdym rozdziale — informuje gruntownie o omawianym zagadnieniu, wnosząc tym samym w katolicką literaturę społeczną nową i wartościową pozycję. Tytuły rozdziałów są następujące: Praca i jej znaczenie. Praca a produkcja. Praca jako zagadnienie. W świetle prawa bożego. Praca w świetle ewangelii. Prawda i błędy. Płaca. Walka czy współpraca? Praca a państwo. Ojczyzna pracujących. Dom niewoli. Dyktatura nad proletariatem. Bezrobocie. Dostojeństwo pracy. Praca a nasza ojczyzna.

St. S.: **Idę w górę.** Cena 0,40 zł.

Haro: **Abyśmy byli jedno...** Biblioteka Wieczornicowa Nr 53. Cena 1,25.

Żywe Słowo. Cena 1 egz. 15 gr.

St. Sedlaczek: **Zastępy w KSMŻ i KSMM.** Cena 1,60 zł.

Ks. Władysław Lesiak: **Boży szczep.** Cena 0,60 zł.

Ks. Władysław Lesiak: **Błogosławieni.** 12-cie kwadransów ewangelicznych. Cena 0,90 zł.

Ks. Władysław Lesiak: **Skarb ukryty.** 12-cie pogadanek ewangelicznych. Cena 0,70 zł.

Biskup Tihamer Tóth. **„Ojcze Nasz“.** Z oryginału Madziarskiego przełożył Robert Oleár r. 1939.

Jest to X tom wydawnictwa dzieł Biskupa Tihamera Tótha, zawierający 28 kazań osnutych na wiecznych wartościach modlitwy Pańskiej.

Kaznodzieje znajdą w tym dziele bogaty temat do kazań.

Wydał Ks. Dr Ferdynand Machay (Związek Górali Spisza i Orawy) Kraków, Kościuszki 88.

Nowość na Maj! *Ks. Franciszek Błotnicki.* **Idźmy za Nią.** Czytanki majowe. Nakładem OO. Dominikanów. Lwów 1939. Cena 1 zł. 80 gr.

Szczegóły z życia N. M. Panny, podane na wstępie każdej czytanki, są tylko punktem wyjścia, końcowa nauka moralna jest krótkim podkreśleniem i uwypukleniem myśli zawartej w przykładzie, właściwą zaś treścią i nauką jest sam przykład.

Przykłady są przeważnie współczesne, opracowane po literacku i dostosowane do potrzeb życia dzisiejszego.

Księża w walce o wolność Polski“. Wyd. Mariańskiego Instytutu Różańcowego w Toruniu. Cena 1 złoty.

Książka, która w sposób obiektywny, na podstawie źródeł historycznych — przedstawia ofiarność i poświęcenie księży w walce o ducha narodowego i niepodległość Polski.

„10 lat w katordze Sowieckiej”. Wyd. Mariańskiego Instytutu Różańcowego w Toruniu. Cena 1 złoty.

K. J.: **Posłannictwo katolickiej Polski.** Poznań 1939. „Ostoja”, cena 1,80 zł.

Książka ta ma zasadnicze znaczenie dla katolickich organizacji społecznych, wskazuje bowiem na podstawie uchwał I. Polskiego Synodu Plenarnego na najważniejsze zadania jakie polski katolicyzm ma do spełnienia. Ta synteza zadań odbiega od często spotykanego w publicystyce katolickiej szablonu, omawiającego tylko najpowszechniej już znane bolączki. Autor „Posłannictwa” sięga głębiej, dociera do najistotniejszych zagadnień dzisiejszej rzeczywistości polskiej, a przy tym wiąże całość przedstawionego programu z historyczną przeszłością polskie katolizmu.

Pod względm praktycznym książka ta ma duże walory. Każde zagadnienie omówione jest przystępnie, ale nie powierzchownie. Dużo myśli świeżych, oryginalnych, a odwieczne zasady podane w nowy, współczesny sposób. Po każdym rozdziale pytania do dyskusji, streszczające myśli zasadnicze danego tematu.

Książka ta o trwałej, nieprzemijającej aktualności, w obecnej chwili ma szczególną wartość praktyczną, jest bowiem jedynym popularnym podręcznikiem do przeprowadzenia tegorocznego hasła Akcji Katolickiej o wykonaniu uchwał I. Polskiego Synodu Plenarnego. Toteż organizacje AK zechcą niewątpliwie wykorzystać go w pierwszym rzędzie.

Redaktor Ks. Prałat Bronisław Kiełbassa. **Drukarnia Diecezjalna w Pińsku, ul. Kościuszki 46.**